

Kriteriální hodnocení výtvarné práce na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Eva Machová ve spolupráci s Mgr. Stanislavou Pánkovou

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Zdice

II. Kontext:

Cílová skupina: 1. i 2. stupeň ZŠ

Předmět, v němž byla technika realizována: výtvarná výchova

Další relevantní informace: Kritéria k hodnocení práce lze využít nejen v hodinách výtvarné výchovy, ale i v hodinách pracovních činností.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Kritéria hodnocení zařazuji do své výuky často. Zpočátku jsem je využívala v hodinách českého jazyka, matematiky, prvouky a anglického jazyka. Jejich používání se mi velmi osvědčilo, proto jsem je chtěla zkusit zařadit i do hodin výchov.

V příloze č. 1 je ukázka společně vytvořených kritérií z dvouhodinovy výtvarné výchovy ve 4. ročníku. Hodinu jsem realizovala proto, aby žáci měli možnost uplatnit při výtvarné výchově znalosti získané v jiné hodině. Chtěla jsem, aby si uvědomili smysluplnost učení a viděli, že získané znalosti v jednom předmětu mohou používat i v jiných předmětech. Lekce byla zaměřena na výtvarné vyjádření skutečnosti a byla propojena s učivem vlastivědy. Žáci využili znalosti získané v hodinách vlastivědy, které použili spolu s technikou kolorované kresby k naplnění stanovených cílů pomocí zadaných kritérií. Plnili práci podle zadaných kritérií



a rozvíjeli své sebehodnocení a vzájemné hodnocení. Žáci si mohli ověřit, jak dokážou splnit práci podle zadaných kritérií. Zároveň byly při práci využity mezipředmětové vztahy. Žáci dokázali zhodnotit práci svou i práci spolužáků podle kritérií, což se ukázalo v hodnocení prací pomocí „fazolí“ a v následné diskusi. Každý žák měl tři fazole a měl je položit k obrázkům, které podle jeho mínění nejlépe splnily zadaná kritéria. V příloze č. 2 je celkový pohled na práce žáků ohodnocených fazolemi spolužáků. Ukázky prací žáků 1 a 2 podle žáků zadaná kritéria splňují, práce žáka 3 zcela nesplňuje první kritérium, rotunda nepokrývá alespoň třetinu čtvrtky.

Další ukázka je z dvouhodiny výtvarné výchovy v 5. ročníku. Tématem lekce byla jarní louka a cílem bylo umět zapouštět barvy a kreslit tuší. V příloze, video č. 3, je zachyceno společné vyvozování kritérií pro splnění práce. Žáci společně na základě motivačního rozhovoru vytvořili kritéria pro splnění práce. Poté následovala samostatná práce a v závěru hodin proběhlo vzájemné hodnocení pomocí víceček (viz příloha, video č. 4). Žáci měli také možnost vyjádřit se ke své práci a vyslechnout si doporučení spolužáků (viz příloha, video č. 5).

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Práci s kritérii vnímám jako velkou pomoc a oporu při práci žáků. Zpočátku jsem si ji vyzkoušela u starších žáků, ale s nástupem do 1. ročníku jsem se rozhodla začít ji zařazovat do výuky již od 1. ročníku. Nejprve byl problém s tím, že žáci ještě neuměli číst. Proto jsme si některá kritéria tvořili pouze ústně, jiná jsme si zaznamenávali pomocí jednoduchých obrázků. Kritéria nesměla být příliš obsáhlá, aby byli žáci schopni si je zapamatovat, popřípadě je podle kresby „přečíst“. Práci s kritérii jsem zařadila například do hodin psaní. Každé písmeno musí mít správný tvar, správnou velikost, musí sedět na lince. Tady jsme s žáky využili zelený a červený centropen. Nejprve jsme písmeno nacvičovali, poté napsali jednu řádku, vzali zelený centropen a podtrhli písmeno, které nejlépe splnilo zadaná kritéria pro konkrétní tvar písmene. Ústně jsme zdůvodnili, proč si právě podtržené písmeno vybrali. Nejprve jsme zdůvodňovali společně, tady žákům hodně v hodnocení podle kritérií pomáhala modelace. Poté jsme červeným centropenem podtrhli písmeno, které splnilo nejméně zadaných kritérií, a opět zdůvodňovali, v čem kritéria nesplnilo, v čem splnilo. Postupem času

jsme hodnotili více řádek a přešli k vzájemnému hodnocení ve dvojicích. Při vzájemném hodnocení bylo vždy důležité zeptat se žáků, zda s hodnocením souhlasí. To nám pomohlo v nácviu větší objektivitu hodnocení.

Kritéria jsem zpočátku vždy promyslela a vytvořila sama. Před samotnou prací jsem je žákům sdělila, popřípadě zaznamenala na tabuli nebo flipchart a společně jsme je prošli, aby všichni věděli, jak zadanou práci zpracovat, aby daná kritéria splnila. Po zpracování jsme práce sebehodnotili nebo je hodnotili ve dvojicích, skupinách, v celé třídě. Sebehodnocení i vzájemné hodnocení prezentovali žáci před třídou.

Práci s kritérii jsem využila při čtení, matematice, prvouce. Poté jsem se rozhodla, že ji zkusím zařadit i do hodin výchov. Z vlastní zkušenosti vím, že ji lze aplikovat i v těchto hodinách.

Reflexe učitele

Vzájemné hodnocení výtvarné práce pomocí kritérií pro mě představovalo nový způsob práce s žáky, chtěla jsem zjistit, zda práce s kritérii je vhodná i v hodinách výchov.

Žáci hodnotili své spolužáky na základě zadaných kritérií, zdokonalovali se v sebehodnocení své práce. Učili se pracovat se zpětnou vazbou od spolužáků, argumentovat a dodržovat pravidla dialogu.

Vzhledem k tomu, že jsme se sebehodnocením a vzájemným hodnocením pracovali již v jiných předmětech, nebyl se zavedením problém.

Kritéria v hodinách výchov používám, zařazuji je tehdy, když si myslím, že žákům pomohou pochopit zadání práce. Na druhou stranu však dávám žákům i prostor, aby mohli uplatňovat svou fantazii. Myslím, že je dobré tyto možnosti kombinovat, neboť právě v hodinách výchov velmi záleží na typologii žáků.

Reflexe žáků

Vzájemné hodnocení výtvarné práce na základě kritérií: Někteří žáci hodnotili práci s kritérii pozitivně, někteří vítají i možnost využívat vlastní fantazii. Velmi tedy záleží na

tématu, který mají zpracovat. Je důležité vždy vhodně zvolit, kdy kritéria použít a kdy žákům nechat při tvoření „volnou ruku“. Názory žáků na práci s kritérii jsou zaznamenány na videu v příloze č. 6.

Doporučení při využití v praxi

Zpočátku se mi osvědčilo nejprve kritéria vytvořit sama, teprve později jsem nechala žáky podílet se na jejich tvorbě.

Doporučovala bych všem, aby se nebáli zkusit **vzájemné hodnocení práce na základě kritérií**. Může se zdát, že celý proces je příliš časově náročný, ale žáci si ho opravdu užívají a naučí se při něm mnoho věcí. Naučí se plnit daná kritéria, vzájemně se hodnotit a poskytnout zpětnou vazbu. Lze ho zařadit do všech hodin včetně výchov.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Fotodokumentace – Společně vytvořená kritéria pro výtvarnou práci ve 4. ročníku

Příloha 2: Fotodokumentace – Vzájemné hodnocení prací pomocí fazolí

Příloha 3: Společné vyvození kritérií pro výtvarnou práci v 5. ročníku (video)

Příloha 4: Vzájemné hodnocení žáků podle zadaných kritérií (video)

Příloha 5: Sebehodnocení žáků (video)

Příloha 6: Zpětná vazba žáků (video)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.